Temat: I wojna światowa na ziemiach polskich

Cel: Dowiem się jak wyglądała I wojna światowa z perspektywy Polski

Instrukcja:

**Przeczytaj w podręczniku temat „I wojna światowa na ziemiach polskich" str. 170-175*

**Zapoznaj się z poniższym materiałem*

**Wykonaj zadania, które zostały oznaczone na czerwono i wyślij rozwiązania przez platformę szkolną TEAMS nauczycielowi do 3 kwietnia 2020 r.*

1.Przełom

Rok 1917 wniósł nową jakość w walkę Polaków o niepodległość. Zdecydowało o tym stanowisko Stanów Zjednoczonych. 22 stycznia 1917 roku prezydent Wilson w orędziu do Senatu powiedział o potrzebie powstania zjednoczonej, niepodległej, „samoistnej" Polski. Dużą rolę w tym wydarzeniu odegrał wybitny polski pianista i polityk Ignacy Jan Paderewski. Gdy prezydent Wilson przygotowywał orędzie, Paderewski doradzał mu w kwestiach Polski. W kwietniu 1917 roku Ameryka przystąpiła do wojny, zmieniając jej bieg.

Wcześniej wypowiedzi mocarstw w sprawie polskiej miały charakter pragmatyczny. W 1917 roku po raz pierwszy na szczeblu rządowym polityk mówił o sprawie polskiej tak, jak myśleli

o niej liberałowie i demokraci w XIX wieku – traktując ją jako konieczny warunek zwycięstwa idei demokratycznych. Prezydent Stanów Zjednoczonych wyszedł z założenia, że obywatele mają prawo żyć pod rządami, które sami wybiorą, toteż sami powinni je ustanawiać. Wilson konsekwentnie zasadę tę zastosował do Polski.

2. Kryzys przysięgowy

W Królestwie Polskim 14 stycznia 1917 roku – w konsekwencji wydania *Aktu 5 listopada* – powstała Tymczasowa Rada Stanu (TRS). Na jej czele stanął Wacław Niemojowski, wnuk Bonawentury (liberała i czołowego polityka doby powstania listopadowego). Związani z nim politycy dostrzegli szanse dla poszerzania polskiej państwowości, chociaż TRS miała jedynie kompetencje konsultacyjne. Rozpoczął się proces spolszczania sądownictwa, budowania polskich kadr administracyjnych, tworzenia prawa. Znaczną część stworzonego wówczas prawodawstwa uznała później II Rzeczpospolita.

Tymczasem niemiecki generał-gubernator Beseler, rozczarowany mizerną popularnością wśród Polaków z podlegających mu „polskich sił zbrojnych", postanowił wcielić do nich… Legiony Polskie, oficjalnie nazwane wówczas Polskim Korpusem Posiłkowym. Warunkiem (przymusowego) wstąpienia w ich szeregi było złożenie przysięgi. Środowiska niepodległościowe nie mogły i nie chciały zaakceptować tego warunku. Stał się on dogodnym pretekstem do ostatecznego zerwania istniejących zależności politycznych: w lipcu 1917 roku Piłsudski odmówił złożenia przysięgi na wierność cesarzowi niemieckiemu. Wraz z nim uczyniła to większa część dwch brygad (I i III) Legionów. Piłsudski został aresztowany i uwięziony w twierdzy w Magdeburgu, legioniści pochodzący z zaboru rosyjskiego - internowani, a ci z Galicji – wcieleni do armii austriackiej.

Tymczasowa Rada Stanu na znak protestu przeciw aresztowaniu Piłsudskiego, który był jej członkiem, rozwiązała się w sierpniu 1917 roku. Aresztowanie Piłsudskiego i represje wobec Legionów Polskich wprowadzone przez Niemców podały w wątpliwość sens dalszej współpracy z państwami centralnymi, a zwłaszcza z Niemcami. Toteż gdy we wrześniu 1917 roku powstała Rada Regencyjna, stronnictwa niepodległościowe bojkotowały ją jako proniemiecką. Zasiadali w niej arcybiskup warszawski Aleksander Kakowski, książę Zdzisław Lubomirski, hrabia Józef Ostrowski. W grudniu tego samego roku powołano rząd polski z premierem Janem Kucharzewskim, historykiem i publicystą. Państwa centralne zaczęły rozważać powołanie na tron w Warszawie sprzyjającego im monarchy. Oznaczało to ostateczne zaniechanie pomysłu połączenia ziem Królestwa Polskiego z Galicją.

3. Po upadku caratu w Rosji

Władze Rosji oraz Duma zdobyły się jedynie na ogólnikowe wypowiedzi w sprawie polskiej. 30 marca 1917 roku rząd rosyjski zadeklarował, że niepodległa Polska powinna być utworzona z ziem, na których Polacy stanowią większość – i pozostać w dobrowolnym sojuszu z Rosją. Jej granice miały być zatwierdzone przez przyszłą rosyjską Konstytuantę po ustaniu wojny. Oznaczało to, że rewolucyjna zmiana systemu politycznego w Rosji wcale nie zmieniła zadawnionego zwyczaju traktowania kwestii polskiej jako jej wewnętrznej sprawy. Podobnie myśleli pozostali zaborcy o „swoich Polakach". Powściągliwe stanowisko „nowej" Rosji nie miało bezpośredniego wpływu na sytuację na ziemiach polskich, bo znajdowały się one pod kontrolą państw centralnych. Udało się jednak rozpocząć organizację polskich oddziałów

wojskowych w Rosji. Powołano Naczelny Polski Komitet Wojskowy (tak zwany Naczpol), a na jego czele stanął Władysław Raczkiewicz.

Wcześniej, bo już od stycznia 1917 roku, na Ziemiach Zabranych zaczął się mobilizować I Korpus Polski na Białorusi. Jego dowódcą był generał Józef Dowbor-Muśnicki, który jesienią tego roku rozbudował go o dwa kolejne korpusy. Po przewrocie bolszewickim (październik/listopad 1917 roku) także SDKPiL oraz część PPS-Lewicy zaczęły tworzyć formacje zbrojne, ale zgodnie z wyznawaną ideologią komunistyczną nie robiły tego w celu wspierania walki o polską niepodległość. Wkrótce Lenin ze swymi planami rozpętania rewolucji o światowym zasięgu miał się okazać zagrożeniem dużo większym od carskiej Rosji. Głoszone przez niego hasło o prawie narodów do samostanowienia było tylko taktycznym wybiegiem.

4. Polskie przedstawicielstwo w Paryżu

Po zwycięskiej ofensywie Niemców w 1915 roku Roman Dmowski wyjechał do Szwajcarii, a następnie przeniósł się do Francji, gdzie kontynuował działalność na rzecz sprawy polskiej. Upadek caratu w 1917 roku zmienił jego polityczne priorytety i ostatecznie zakończył etap walki o autonomię, która z jego punktu widzenia była wówczas realistycznym rozwiązaniem. Wkrótce dołączył do niego Ignacy Paderewski, który przyjechał ze Stanów Zjednoczonych. Działalność dyplomatyczna na rzecz Polaków na Zachodzie była niezbędna, gdyż do roku 1917 także w Paryżu i Londynie sprawę polską traktowano jako wewnętrzny problem Rosji. Nie zgadzano się także na tworzenie polskich sił zbrojnych. Sytuacja zaczęła się zmieniać dopiero po obaleniu caratu i pierwszych deklaracjach rządu rosyjskiego. Sprowokowały one Zachód do zajęcia własnego stanowiska.

Zasadniczą rolę w kształtowaniu stanowiska Zachodu odegrał memoriał Romana Dmowskiego, złożony na ręce przedstawiciela brytyjskiego ministerstwa spraw zagranicznych w marcu 1917 roku. Najważniejszą jego tezą było to, że Polska nie może być zamknięta ani w granicach historycznych, ani etnicznych. Po odzyskaniu niepodległości powinna objąć ziemie zaboru rosyjskiego (Kowieńszczyznę, Wileńszczyznę, Wołyń, część guberni mińskiej), ziemie zaboru austriackiego (Galicję i Śląsk Cieszyński), ziemie zaboru pruskiego oraz Górny Śląsk i południe Prus Wschodnich (dzisiejsze Mazury). W sierpniu 1917 roku w Paryżu powstało oficjalne przedstawicielstwo Polski – Komitet Narodowy Polski (KNP) z Dmowskim jako prezesem. Jego bliskim współpracownikiem został Paderewski. Tym samym po raz pierwszy ukształtowała się polska reprezentacja polityczna wobec Zachodu – rodzaj tymczasowego rządu – uznana przez państwa ententy. KNP rozpoczął starania o organizację oddziałów polskich we Francji. Komitet zyskał wiarygodność i uznanie międzynarodowe, ale nie miał monopolu na reprezentowanie Polaków.

ZADANIA

Zad. 1 Ułóż wydarzenia w kolejności chronologicznej

Uwięzienie Józefa Piłsudskiego w Magdeburgu.

TRS podaje się do dymisji w proteście przeciw aresztowaniu Piłsudskiego.

Powstanie Tymczasowej Rady Stanu po ogłoszeniu przez państwa centralne Aktu 5 listopada.

Kryzys przysięgowy w Legionach Polskich.

Początek tworzenia polskich instytucji państwowych na obszarze dawnego Królestwa Polskiego.

Zad. 2

Wskaż wydarzenia, których przyczyny przedstawiono w tabeli. Wybierz je spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz literę, którą oznaczono wybrane wydarzenie.

	Przyczyna	Wydarzenie			
4.1.	założenie Komitetu Narodowego Polskiego w Warszawie w 1914 r.	**A**	**B**	**C**	**D**
4.2.	zgoda prezydenta Francji na formowanie polskich oddziałów	**A**	**B**	**C**	**D**
4.3.	powstanie Naczelnego Komitetu Narodowego w Krakowie w 1914 r.	**A**	**B**	**C**	**D**

A. powstanie Legionu Puławskiego
B. formowanie Błękitnej Armii
C. założenie Polskiej Organizacji Wojskowej
D. utworzenie Legionów Polskich

Zad. 3

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe. Zaznacz literę „P przy zdaniach prawdziwych, a „F" – przy fałszywych.

Roman Dmowski prowadził aktywną działalność na rzecz utworzenia polskich oddziałów na zachodzie Europy.	**P**	**F**
W 1917 r. założono nowy Komitet Narodowy Polski z siedzibą w Paryżu.	**P**	**F**
Przedstawiciel KNP Ignacy Jan Paderewski propagował sprawę polską w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.	**P**	**F**